

ЛЮДМИЛА ПЕТРИНКА

ГЕОГРАФІЧНІ РЕКОРДИ ЗЕМЛІ

ЧАСТИНА 2

ВЕЛИКІ МАНДРІВКИ

Скільки важливих відкриттів та досліджень здійснили сміливі та наполегливі люди! Та завжди найскладніше і найважче було першопрохідцям. Усі знають, що Америку у 1492 р. відкрив **Христофор Колумб**. Однак ще на межі X та XI століть (у 1000 році) нормани, яких очолював **Лейв Еріксон**, досягли берегів невідомої землі, якою було узбережжя Північної Америки. Першу навколосвітню подорож, яка тривала 1081 день, здійснив мореплавець **Фернан Магеллан** у 1519–1522 роках. Саме він першим з європейців перетнув Тихий океан від Вогняної Землі до Філіппінських островів, не зустрівши на своєму шляху жодної бурі, жодного шторму.

Проте відкриття Тихого океану пов'язане з ім'ям іспанського конкістадора **Васко Нуньеса де Бальбоа**. На початку вересня 1513 року він довідався від індіанців Панамського перешийку про велике море, розташоване десь на півдні. Зібравши загін у складі 190 солдатів і 600 носіїв, він вирушив через джунглі і гори перешийка назустріч великому відкриттю. 27 вересня 1513 року загін підійшов до вершини гори, з якої Бальбоа побачив Південне море. Ніхто з іспанців тоді навіть не уявляв, який великий океан вони відкрили. Під час другої навколосвітньої подорожі (1577–1580 роки) англійський пірат **Френсіс Дрейк** відкрив найширшу протоку Світового океану, яка названа його іменем – протока Дрейка.

Френсіс Дрейк

Протока Дрейка

Першим, хто здійснив не одну, а три навколосвітні подорожі, був видатний англійський мореплавець **Джеймс Кук** (XVIII ст.). Першим, хто підкорив у 1909 р. Північний полюс Землі, став американець **Роберт Пірі**, а на Південному полюсі першим побував норвезький полярний дослідник **Руаль Амундсен**. Норвежець першим підкорив обидва полюси Землі. Першими піднялися на найвищу вершину світу г. Джомолунгму у 1953 р. новозеландець **Едмунд Хіллари** та шерп **Норгей Тенцинг**. А першим, хто підкорив всі 14 „восьмитисячників“ планети (вершини, які мають висоту понад 8000 м), що знаходяться у Гімалаях, став італійський альпініст **Рейнгольд Месснер**.

Руаль Амундсен

У 1957 р. експедиція на кораблі „Витязь“ відкрила найглибшу западину Світового океану – Маріанський жолоб у Тихому океані, глибина якого становить 10994 м. Першими у 1960 р. на дно цієї западини спустилися в батискафі „Трієст“ і провели дослідження швейцарець **Жак Пікар** та американець **Дональд Уолш**.

Жак Пікар та Дональд Уолш

Маріанський жолоб

Абрахам Ортерій

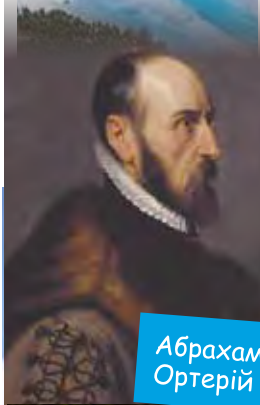
перша географічна карта

ПЕРШІ КАРТИ

Про географічну карту кажуть, що це „друга мова“ географії. Створив першу географічну карту ще у VI ст. до н. е. давньогрецький вчений **Анаксимандр**. Він накреслив карту відомого тоді світу, зобразивши Землю плоскою у формі круга, оточеного водою. Збірник карт тепер називають атласом. Перший географічний атлас створив у 1570 році голландський картограф **Абрахам Ортелій**. Його атлас нараховував 70 карт великого формату із пояснювальним текстом. Термін „атлас“ вперше використав фламандський картограф **Герард Меркатор**, який і видав у 1595 році „Атлас“. У 1492 році німецький географ **Мартін Бехайм** виготовив перший глобус діаметром 0,54 м, який назвали „Земне яблуко“. Основою для глобуса була карта світу Птолемея.

атлас Абрахам Ортерій

атласи Герарда Меркатора

карта світу Птолемея

перший глобус Мартіна Бехайма Анаксимандира

Жуль Верн

НАЙГЛИБША СВЕРДЛОВИНА

Французького письменника Жуля Верна вважають засновником наукової фантастики. Але зі 108 його наукових передбачень на сьогодні не підтвердилось лише 10! Зокрема, він передбачив підводний човен, літак, вертоліт, ракету, подорожі у космос та до інших планет. У 1864 р. Жуль Верн написав книгу „Подорож до центру Землі”. Та лише у другій половині ХХ ст. люди почали бурити свердловини у земній корі на глибини близько понад 6000 м. Найглибшою на сьогодні є свердловина на Кольському півострові в Росії (12 262 м). Оскільки середній радіус Землі становить 6371 км, то людству до „центру Землі” залишилось всього якихось 6358 км.

Найглибша свердловина на Кольському півострові

Тауматауакатангиангакоауауотаматеапокануенуакітанатаху

НАЗВІ: НАЙДОВШІ ТА НАЙКОРОТШІ

Є своєрідні рекорди і серед географічних назв. Найдовшою є назва тайландської столиці Бангкок („місто дикої сливи”). Повна назва міста налічує аж 147 літер і в перекладі означає „велике місто ангелів, найвище вмістище божественних скарбів, велика земля, яку не можна завоювати, велике і процвітаюче царство, розкішна і захоплююча столиця дев’яти коштовних каменів, місце, де живуть найвеличніші володарі і знаходиться великий палац, житло богів, здатних перевтілюватися в духів”. Саме ця географічна назва зареєстрована у книзі світових рекордів Гіннеса як найдовша у світі. Досить довгу назву має невелике озеро у штаті Масачусетс в США: Чароггагогтманчаугтагогчаубанугунгамаугг (40 літер, а в англійській транскрипції навіть 44 літери). У перекладі з мови місцевих індіанців вона означає: „Я ловитиму рибу на цьому боці, ти ловитимеш на тому боці, а посередині ніхто нічого не ловить”. Тобто, у назві озера зафіксована угода між двома індіанськими племенами, які колись жили на його берегах. Одну з найдовших назв має місто у Новій Зеландії:

Тауматауакатангиангакоауауотаматеапокануенуакітанатаху.

У перекладі з мови маорі назва означає: „Гребінь горба, куди забрався Таматеа – чоловік з великими ногами, підсковзнувся, але пройшов через гребінь і відкрив нову землю, де почав грати на флейті для своїх рідних”.

Бангкок

У Лондоні можна купити залізничний квиток до невеличкої станції в Уельсі, яка називається Лланфайрпулгуінгуілгогерінку-ірідробуллантісіліюгогок (56, а в англійській транскрипції – 58 літер). Назва перекладається з уельської так: „Церква святої Марії у низині, вкритій білим горішником, біля річки з коловоротом поблизу печери святого Тісілію”. Назву станції в усному мовленні скоротили до „Ланфайр”.

У той же час на географічних картах трапляються часом дуже лаконічні назви. Наприклад, назву А мають річка у Нідерландах і містечко на Лофотенських островах Норвегії. Є два невеликих містечка з назвою І: одне знаходиться на західному узбережжі Фінляндії, а друге – на півночі Франції. Селище Ю розташоване теж у Франції. У сусідній Бельгії відоме містечко Є. Таку саму назву має одне із портових міст М'янми. На Каролінських островах є селище, що називається У. Таку ж назву має і місто у Південній Кореї та ліва притока річки Меконг у Лаосі.

Петринка Людмила Василівна,
вчитель географії
Львівської СЗШ І-ІІІ ст. № 44
ім. Т. Г. Шевченка,
вчитель-методист